

Fəzail Miskinli: Yolda əlimizdə saz görəndə bizi məsxərəyə qoyurdular

Müsahibimiz tanınmış aşiq, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvü, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar müəllim, dosent Fəzail Miskinlidir:

- Fəzail bəy, siz Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetini teatrşünaslıq ixtisası üzrə bitirmisiniz. İncəsənət sahəsinə gəlişiniz necə oldu?

- Mən saza-sözə bağlı bir yurddanam- Gədəbəy rayonundan. Mən uşaq olanda rayonumuzda "Saz bayramı, yaz bayramı" adlı böyük bir festival keçirilirdi. Böyük sənətkarımız, SSRİ Xalq artisti Zeynəb Xanlarova öz ansamblı ilə o festivalda çıxış edirdi. O vaxtdan mənim arzum, istəyim məhz incəsənət sahəsinə idi və çox istəyirdim ki, Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinə qəbul olum. Sonrakı arzum isə burada müəllim kimi fəaliyyət göstərmək idi. Allaha çox şükürlər olsun ki, arzum-niyyətim həyata keçdi. Atalar demiş-kən, niyyətin hara, mənzilin ora. Hər zaman sənət adamlarına ekrandan əl çatmaz insan kimi baxırdım. Tale elə gətirdi ki, vaxtilə əl çatmaz kimi baxdığım insanlarla sonradan eyni təhsil ocağında çiyin-çiyinə çalışmaq qismətim oldu.

Tələbəlik illərinin həm qayğılı, həm də xoş anları var. 1993-cü ildə Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinə qəbul oldum, ilk gündən də sinif nümayəndəsi seçildim. 1997-ci ildə magistraturaya, 1999-cu ildə isə aspiranturaya (indiki doktorantura) qəbul oldum və hər birində də yenə sinif nümayəndəsi oldum. Aspiranturanın son kursunda müdafiə edib sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsinə aldım. Biz burada həm tələbə kimi, həm də bir sənət adamı kimi yetişdik. Çünki bizi tez-tez müxtəlif dövlət tədbirlərinə, çəkilişlərə göndərirdilər.

- Demək, hələ o illərdən öncə universitetinizi, sonra isə ölkənizi təmsil etmək məsuliyyətinə yiyələnmişiniz.

- Bəli, 1997-ci ildən etibarən həm ölkə daxilində, həm də ölkəmizdən kənarə oksər dövlət tədbirlərində iştirak etmişəm. Qazaxıstanda Kruman Kazi mükafatına, Özbəkistanda Narbek Baxşı mükafatına, Malayziyada müsəlman dünyası musiqi festivalının mükafatına, Qırğızıstanda Manas mükafatına, Türkiyədə Yunis Emre və Aşıq Şenlik, Konyada Mövlana mükafatına layiq görülmüşəm. Bütün bunlarla böyük qürur hissi keçirirəm ki, dövlətimiz tərəfindən hər zaman etimad göstərilib və bu sənətin daşıyıcısı kimi ölkəmizi dünyanın hər tərəfindən layiqincə təmsil edə bildim.

Aşiq sənəti ən qədim tarixə malik bir sənətdir. Xalqımızın başlıca milli-mənəvi

dəyərlərindən biri, hətta birincisi ozan-aşiq sənətidir. Azərbaycan milli musiqisinin iki əsas sütunu var: ozan-aşiq sənəti və muğam. Ona görə də hər zaman bu sənətə layiqincə xidmət etməli və çalışmalıyıq ki, xələl gəlməsin. Özünə xələl gələ bilər, amma bu sənətə şüurlu şəkildə

xələl gətirmək yolverilməzdir. Həm şəxsiyyətimizi, həm də sənətimizi qorumağı. Çünki sənəti daşıyan sənət adamıdır. Onun şəxsiyyətində problem varsa, mütləq nə zamansa sənətində də özünü göstərəcək.

- Dram rejissorluğunu bitirmisiniz, aşiq sənəti ilə məşğulsunuz. İki sənətin oxşarlığı və fərqi maraqlıdır. Təhsil aldığımız ixtisasın daşdıığımız sənətə təsiri necədir?

- Bakalavr pilləsində dram rejissorluğu, magistratura və aspiranturada isə teatrşünaslıq ixtisası üzrə təhsil almışam. Çox maraqlı bir məqama toxundunuz. Təhsilimi tamamladıqdan sonra müəyyən müddət Kinostudiyada rejissor assistenti kimi çalışdım. Onda gördüm ki, Azərbaycan filmi getdikcə tənəzzülə uğrayır. Çünki o dövrlər ümumilikdə ölkəmiz üçün çox çətin zamanlar idi və müəyyən sahələrə özünü ayaqda tuta bilmək və yəni müəyyən səviyyəyə gəlib çatmaq üçün vaxt lazım idi. Sonradan teatr sənəti ilə aşiq sənətinin bağlılığı haqqında elmi iş götürmək istədim. Bu iki sənət bir-biri ilə çox bağlıdır. Bir aktyorun teatru və bir aşığın teatru deyər anamlar var. Biz buna monoteatr deyirik. Hər iki sənətdə yaşama sənəti və göstərmə sənəti var. Aşiq dastan danışarkən həm Koroğlu olur, həm Keçəl Həmzə, həm Nigar olur. Eləcə də bir aktyor kimi bunu tamaşaçıya göstərir. Bu mövzu məni düşündürürdü və beləliklə, mən "Azərbaycan teatr mədəniyyətində dastan janrının təzahür formaları" mövzusunda elmi iş yazdım. Yəni teatr sənəti ilə aşiq sənətini həm elmi işimdə, həm də öz həyatımda bir-birinə bağladım. Onu da qeyd edirəm ki, Azərbaycan aşıqları içərisində ilk namizədlik dissertasiyasını mən müdafiə etmişəm. Çox sevindirəm ki, bundan sonra bizim dəyərli ifaçılarımız elmi tədqiqatla məşğul oldular və artıq onlar da alim kimi fəaliyyət göstərirlər.

Etiraf edək ki, nəzəriyyəçilər çox zaman təcrübəni, yəni ifaçılığı elə də yaxşı bilmirlər. Amma ifaçı tədqiqatla məşğul olub, nəzəriyyəni dərinləndirəndə bu zaman çox gözəl vəhdət yaranır. Çünki o, həm təcrübəni, həm də nəzəriyyəni gözəl bilir. Təcrübəni bilən adam nəzəriyyəni tez zamanda öyrənib bu sahədə də ciddi uğurlar qazana bilər. Amma nəzəriyyəçinin təcrübə qazanıb sənətə yiyələnəməsi çox çətin məsələdir.

Mən bir il Teatrşünaslıq kafedrasında müəllim kimi çalışdım. Sonradan isə Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində Aşiq sənəti kafedrası yaradıldı və mən də burada aşiq sənətindən dərs deməyə başladım. İlk vaxt-

larda burda cəmi iki müəllim var idi, ustad sənətkarımız Aşiq Əhliman və mən. Biz belə bir kafedranın yaradılması üçün çox təşəbbüs göstərdik və sağ olsular, səsimizi eşitdilər və öncə aşiq sənəti ixtisası, sonradan isə ayrıca kafedrası yaradıldı.

Aşiq sənəti türkün qədim sənətidir. Belə bir söz var ki, türk sazın çanağından çıxıb. Türkün bir əlində qılınc, birində saz olub. Böyük Türk dünyasını, türkdilli xalqları da bir nöqtədə birləşdirən məhz bizim sazımız, qopuzumuzdur.

- Fəzail Miskinli necə müəllimdir?

- Tələbələrə ilk dediyim o olur ki, mütləq şəkildə hər şeydən öncə şəxsiyyətinizi qoruyun. Çünki birinci özünüz öz şəxsiyyətinizə hörmət etdikdə kənardakı da hörmət edəcək. İkinci növbədə, mütləq sənətlə şəxsiyyət arasında vəhdət yaranmalıdır. Hamının savadı, istedadı eyni deyil ki, ola bilər sənətin bir az aşağı səviyyədə ola bilər, amma şəxsiyyətin yüksək olmalıdır. Həmçinin tələbələrə deyirəm ki, bacardığınız qədər savadlı olmağa çalışın. Təkcə təcrübə ilə kifayətlənməyin, nəzəriyyəni də mükəmməl öyrənin. O zaman hər yerdə yolunuz açıq olacaq. Bütün bunlardan əlavə isə mütləq vətənpərvər olun. Türkün bütün dövrlərində aşiq, ozan öndə gedib, ona "el atası" deyiblər. Bu sənətin sanbalını, dəyərini dərk etməliyik. Saza adi musiqi aləti kimi baxmaq olmaz. O, türkün keçmiş, bu günü, gələcəyidir, milli-mənəvi dəyəridir. Bacardığım qədər tələbələrə bunları aşılayıram. Çalışıram ki, gələcəkdə hardasa adım bir pedaqoq kimi çəkiləndə müsbət mənada çəkilin.

- Müasir dövrimizdə aşiq sənətinə münasibətdən razısınız?

- Vaxtilə universitetimiz Fəvvarələr meydanında yerləşirdi. Mən rejissorluqda oxusam da, dərsə sazla gedirdim. Yolda əlimizdə saz görəndə bizi məsxərəyə qoyurdular. Sanki biz bu xalqın bir övladı deyilik, başqa bir planetdən gəlmişik. O qədər pis təsir edirdi ki mənə. Amma əmin idim ki, vaxt gələcək şəhərimizin mərkəzində, lap elə Fəvvarələr meydanında bizim sazımız, milli musiqimiz ifa olunacaq. Çox şükür ki, həmin gün gəldi. Dövlətimiz öz milli-mənəvi dəyərlərinə sahib çıxır. Bu gün bütün bayramlarda, dövlət tədbirlərində sazımız, milli musiqimiz başda qərarlaşır. Birinci vitse-prezidentimiz, mədəniyyətimizin, incəsənətimizin keşiyində müsəlləh əsgər kimi dayanan hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın sayəsində 2009-cu ildə Azərbaycan aşiq sənəti YUNESKO tərəfindən qəbul olundu və artıq bu sənətə baxış, yanaşma fərqli yöndə inkişaf etməyə başladı. İnsanlarımızın da sənətə münasibəti müsbətə doğru dəyişdi. Nə zamansa bizim yaradıcı ali təhsil ocaqlarımızda ayrıca aşiq sənəti kafedrasının olmağı bizim üçün əlçatmaz bir xülya idi. Amma bu gün biz sizinlə Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin Aşiq sənəti kafedrasında oturub söhbət edirik. Çox istedadlı tələbələrə var ki, sazımızı, aşiq sənətini dünyanın müxtəlif ölkələrində təmsil edirlər. Həm dövlət tədbirlərində, həm də el şənliklərində sazımız başdadır. Deməli, biz özümüzə, öz soyumuza, keçmişimizə qayıdırıq. Bütün bunlar dövlətimizin aşiq sənətinə göstərdiyi diqqətin nəticəsidir. Biz də bu diqqətə layiq şəkildə çalışırıq ki, sənətimizi daha yüksək səviyyədə təbliğ edək.